

Lech Krzyżanowski

Narada w sprawie klimatyzacji kaplicy zamkowej w Lublinie

Ochrona Zabytków 23/3 (90), 233-234

1970

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

nad problemami pierwotnej funkcji miast kazimierzowskich i jej przemian na przestrzeni sześciu minionych wieków. Podkreślił również trudności związane z przebudową ośrodków historycznych, ze względu na skomplikowane problemy socjologiczne, techniczne, ekonomiczne i konserwatorskie, związane z modernizacją zabudowy i przemianami funkcji tych dzielnic miejskich.

Uczestnicy konferencji, odbywającej się w lokalu Muzeum Regionalnego w Radomiu, mieli również możliwość zapoznania się ze stałą ekspozycją poświęconą historii Radomia i regionu, przygotowaną na „Dni Radomia” w 1969 r.

Wojciech Kalinowski

NARADA W SPRAWIE KLIMATYZACJI KAPLICY ZAMKOWEJ W LUBLINIE

W dniu 23 marca 1970 r. odbyła się na zamku w Lublinie kolejna narada koordynacyjna w sprawie realizacji prac mających na celu powstrzymanie procesu destrukcji malowideł ściennych w tutejszej kaplicy. Wieloosobowemu zebraniu przewodniczył mgr Mieczysław Kurzątkowski, Wojewódzki Konserwator Zabytków w Lublinie.

Mgr inż. Zdzisław Zieliński (Biuro Studiów i Projektów Instalacji Przemysłowych „Instal” w Warszawie) przedstawił wstępny projekt urządzeń klimatyzacyjnych kaplicy, realizujący założenia wstępne (temperatura powietrza 18° C, + — 1° C, pH 60, + — 5). Zebrani zapoznali się z trzema wariantami projektu, wykorzystującymi w mniejszym lub większym stopniu urządzenia importowane. W myśl założeń projektanta krypta będzie mieć jedynie ciepłe, odpowiednio regulowane powietrze. Prof. dr Jan Ferencowicz (Politechnika Wrocławska), koreferent projektu przedstawił skrót swego koreferatu, w którym — poza szczegółowymi uwagami — opowiedział się za wariantem przewidującym większy udział urządzeń krajowych. Za takim rozwiązaniem — zdaniem koreferenta — przemawia między innymi prostsza konstrukcja urządzeń krajowych ułatwiająca nieodzowne remonty. Inż. Zieliński poinformował o powstającym specjalistycznym serwisie dla importowanych urządzeń klimatyzacyjnych, co przemawiałoby za instalacją kompletnych urządzeń importowanych nader prostych w eksploatacji.

Po wizji lokalnej w kaplicy i wyczerpującej dyskusji zdecydowano rozstrzygnięcie wyboru jednego z wariantów zostawić Głównej Komisji Konserwatorskiej ZMiOZ. Komisja powinna otrzymać wyniki analizy składu chemicznego wody, która ma nawilżać wnętrza, aby uzyskać dane, w jakim stopniu malowidła mogą być narażone na osadzanie się soli zawartych w tej wodzie.

Mgr M. Kurzątkowski poinformował zebranych o realizacji innych zamierzeń związanych z kaplicą. Jak wiadomo, specjaliści zorientowani w zagadnieniach konserwatorskich kaplicy zamkowej (prof. Bohdan Marconi, mgr Hanna Grzesikowa, mgr Piotr Rudniewski i inni) od dłuższego czasu zgłaszali postulaty kompleksowego rozwiązania pilnych potrzeb konserwatorskich całej kaplicy. Czytelnicy Ochrony Zabytków mogli się z nimi zapoznać w artykule Piotra Rudniewskiego i Mieczysława Samborskiego („Ochrona Zabytków” 1968, nr 3, s. 15—30). Realizacja tych wniosków przedstawia się następująco. Zakończono budowę wewnętrznego dachu nad sklepieniami kaplicy, który ma zapewnić rzeczywistą osłonę przed opadami. Realizowane są badania archeologiczne wzgórza zamkowego (Muzeum Okręgowe w Lublinie), wykonuje się inwentaryzację i badania sieci kanalizacyjnej wzgórza („Geoprojekt” Gdańsk). Lubelskiemu Oddziałowi PKZ zlecono: ekspertyzę statyczną kaplicy, projekt tymczasowego uporządkowania otoczenia zamku, projekt zabezpieczeń przeciwwilgociowych i statycznych kaplicy. Ten ostatni będzie mógł być podjęty po otrzymaniu inwentaryzacji układu wodnego wzgórza zamkowego.

Można zatem oczekiwać, że konkretne prace budowlane zabezpieczające kaplicę przed działaniem wód gruntowych i postępującym zachwianiem układu statycznego budowli, będą mogły być podjęte w roku 1972. Wynika stąd wniossek, że rzeczywista poprawa warunków klimatycznych wnętrza kaplicy może nastąpić w 1973 r. (pełna realizacja postulowanych prac budowlanych jest warunkiem uruchomienia projektowanego urządzenia klimatyzacyjnego). Prace konserwatorskie przy malowidłach będą mogły nastąpić po stabilizacji układu wilgotności we wnętrzu. Dopiero wówczas będzie można przystąpić do usunięcia z lica malowideł nalotów soli (które wystąpiły w 1962 r.) i wykonania innych zabiegów konserwatorskich.

Tak odległa perspektywa nie może budzić optymizmu i nasuwa pytanie, czy użyto wszystkich sił i sposobów dla przyspieszenia skutecznej ochrony malowideł lubelskich.

Lech Krzyżanowski

WYSTAWA CENTRALNEGO LABORATORIUM KONSERWACJI ARCHIWALIÓW

W dniu 15 kwietnia 1970 r. doc. dr Michał Wąsowicz, dyrektor Archiwum Głównego Akt Dawnych w Warszawie, otworzył wystawę obrazującą działalność AGAD w minionym dwudziestopięcioletniu. W salach na piętrze przedstawiono historię zniszczeń zbiorów w czasie ostatniej wojny, metody i środki dokumentacji archiwalnej, bogate wydawnictwa i wreszcie cymelia zbiorów warszawskich. W czterech niedużych pokojach na parterze zlokalizowano bardzo interesującą wystawę pt. „Centralne Laboratorium Konserwacji Archiwaliów 1949—1969”. Ta właśnie ekspozycja jest przedmiotem niniejszej notatki.

Archiwistom i bibliotekarzom polskim, specjalistom w zakresie konserwacji papieru i skóry dobrze jest znana ta placówka, troszcząca się o ochronę zagrożonych zbiorów i kierunek rozwoju profilaktyki. Poważne osiągnięcia w zakresie konserwacji archiwaliów, intensywna działalność naukowo-badawcza, znana z licznych publikacji i referatów na konferencjach specjalistycznych, i prowadzone od dłuższego czasu kursy szkoleniowe stanowią o jej dobrze ugruntowanej pozycji w środowisku. Po raz pierwszy jednak CLKA przedstawiło cały swój dorobek na publicznej wystawie i żalować tylko można, że charakter ekspozycji nie pozwalał na dłuższe jej eksploatowanie i wysłanie w teren, aby zaznajomić szersze kręgi społeczeństwa z problemami konserwacji zbiorów archiwalnych.

Wystawa miała charakter specjalistyczny, chociaż spełniała również funkcję dydaktyczną, o czym świadczył zarówno sposób zorganizowania ekspozycji, jak i charakter podpisów informujących o eksponatach. Przeciętny widz jednak mógł obejrzeć ją z korzyścią dopiero po uzyskaniu dodatkowych informacji. Trzeba tu dodać, że w trakcie wystawy każdy zwiedzający był oprowadzony przez pracowników CLKA.

Pierwszy pokój — „Zniszczenia archiwaliów” — ilustrował różne rodzaje destrukcji (wojenne, spowodowane przez czynniki mikrobiologiczne). Wśród eksponatów szczególnie wymową miała współcześnie wydana książka będąca przykładem zastosowania nieprawidłowego kleju (podatnego na mikroorganizmy), co w konsekwencji doprowadziło do rozkładu papieru. Spis 90 naukowych publikacji pracowników CLKA i witryna z częścią tych prac (wśród nich także wydawnictwa zagraniczne, podstawowe podręczniki konserwacji i profilaktyki zbiorów archiwalnych) dokumentowały pokazy dorobek naukowy pracowników Laboratorium.

Drugi pokój — „Prace mikrobiologiczne CLKA przy udziale Instytutu Przemysłu Organicznego” — wzbudzał największe zainteresowanie. Na tablicach przedstawiono zestawienie nazw grzybów niszczących błonnik i środków służących do ich zwalczania.